

საერთაშორისო ფინანსური სანქციების რეჟიმების მნიშვნელობა და მათი გამოყენების პრაქტიკა

მარიამ რობაქიძე

„კოფორიდე და იურისტების“ იურიდიული ფირმის ადვოკატი

„რალაც უფრო დიდი, ვიდრე ომი“¹ - ასე აღწერა ეკონომიკური სანქციები აშშ-ის 28-ე პრეზიდენტმა, ვუდრო უილსონმა, 1919 წელს. „გამოიყენეთ ეს ეკონომიკური, მშვიდობიანი, ჩუმი, მომკვდინებელი ნამალი და აღარ იქნება საჭირო ძალა“ - ამბობდა ის. მართლაც, საერთაშორისო მშვიდობის შენარჩუნებასა და ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში, თანამედროვე მსოფლიოში, ყველაზე ხშირად გამოყენებად იარაღს ეკონომიკური სანქციები წარმოადგენს. ისინი გამოიყენება როგორც კონკრეტული ინდივიდების, ისე სახელმწიფოების მიმართ, რათა თავიდან იქნას აცილებული ქმედებები, რომლებიც საფრთხეს უქმის საერთაშორისო მშვიდობასა თუ ადამიანის უფლებებს. საერთაშორისო სანქციები, როგორც წესი, მიზნად ისახავს ფინანსური დაბრკოლებების შექმნას სამიზნე სუბიექტისთვის, შესაბამისად, მათ განხორციელებასა და იმპლემენტაციაში ჩართულია არა მხოლოდ რომელიმე ქვეყნის ან საერთაშორისო ორგანიზაციის ადმინისტრაცია, არამედ ფინანსური სექტორიც.

საერთაშორისო პოლიტიკას, ეკონომიკასა

და სამართალში სანქციების მნიშვნელობის ზრდასთან ერთად, მათი ეფექტიანობა უფრო და უფრო დამოკიდებული ხდება კომერციული ფინანსური ინსტიტუტების საქმიანობაზე, ვინაიდან, სწორედ მათ აქვთ სანქცირებული სუბიექტების აქტივებზე წვდომის, მათი გაყინვისა თუ სხვადასხვა ტრანზაქციის დაბლოკვის შესაძლებლობა.

მნიშვნელოვანი გეო-პოლიტიკური აქტორების მიერ დაწესებული სანქციების გამოყენებისათვის თავის არიდების მცდელობამ, სხვადასხვა დროს, საკმაოდ მძიმე შედეგები მოუტანა უმსხვილეს ფინანსურ ინსტიტუტებს. 2009 წლის დეკემბერში „Credit Suisse-მა“ 536 მილიონი აშშ დოლარის ოდენობით ჯარიმა გადაიხადა, ირანის წინააღმდეგ აშშ-ის სანქციების რეჟიმის დარღვევის გამო. კერძოდ, „Credit Suisse-ი“ სისტემატურად აწარმოებდა მრავალმილიონიან გადარიცხვებს ისე, რომ მაღავედა მისი ირანელი კლიენტების ვინაობას.²

აშშ-ის ფედერალური და შტატების მიერ მიღებული სანქციების რეჟიმების დარღვევის გამო, სხვადასხვა დროს, სოლიდური ოდენობით

¹ Mulder N., The Economic Weapon – The Rise of Sanctions as a Tool of Modern War, New Haven and London: Yale University Press, 2022, P. 16.

² Burrell P., Mitchell R., Savell D., Financial and Trade Sanctions: What Banks Need to Know, Banking Law Journal vol. 129, no. 6, June 2012, 511, PP. 510-521.

ჯარიმები გადაიხადეს „Commerzbank-მა“ (გერმანია, 2015 წელს)³, „BNP Paribas-მა“ (საფრანგეთი, 2014 წელს)⁴, „Standard Chartered Bank-მა“ (ჰონგ-კონგი, 2012 წელს)⁵.

ეს ტენდენცია მიუთითებს, რომ უცხოური სანქციების გამოყენებაზე უარის თქმამ, კომერციულ ფინანსურ ინსტიტუტს მნიშვნელოვანი რეპუტაციული და ფინანსური ზიანი შეიძლება მოუტანოს. საფრთხე, ცხადია, ქართულ კომერციულ ბანკებზეც ვრცელდება. მით უმეტეს, იმ გარემოების გათვალისწინებით, რომ დასავლეთის განვითარებული ქვეყნებისაგან განსხვავებით, ქართული ბანკები მნიშვნელოვნად არიან დამოკიდებულნი საერთაშორისო პარტნიორობაზე, შესაბამისად, ასეთი პარტნიორობის დაკარგვამ შესაძლებელია ფინანსური ინსტიტუტი გაკოტრებამდეც მიიყვანოს.⁶

2022 წლის 24 თებერვალს, რუსეთის ფედერაციის მიერ უკრაინის სახელმწიფოზე თავდასხმას, რუსეთის წინააღმდეგ ფინანსური სანქციების არაერთი რეჟიმის გამოყენება მოჰყვა. ამ ფონზე, კიდევ უფრო აქტუალური გახდა ეროვნული ფინანსური ინსტიტუტების მიერ საერთაშორისო ეკონომიკური სანქციების გამოყენების პრობლემა. იმ პირობებში, როდესაც უცხოური სანქციები ქართული ნორმატიული წესრიგის ნაწილი არ არის, პრობლემურია, რა სამართლებრივი საშუალებებით შეუძლია კომერციულ ბანკს მათი გამოყენება ან ამ საფუძვლით თანამშრომლობის გაგრძელებაზე უარის თქმა სანქცირებული კონტრაქტისთვის.

1. საერთაშორისო ფინანსური სანქციების ისტორია

მიუხედავად იმისა, რომ სანქციები განსაკუთრებით აქტუალური მე-20 საუკუნიდან გახდა, ჯერ კიდევ ანტიკურ ხანაში, ისინი იყო ხშირად გამოყენებადი მექანიზმები.⁷

სავაჭრო ემბარგოს, ბლოკადებს, სავაჭრო მარშრუტების შეზღუდვას, როგორც ეკონომიკურ სანქციას, აქემენიდების სპარსეთის იმპერია იყენებდა დაპირისპირებული სახელმწიფოების ეკონომიკის შესასუსტებლად, იმისთვის, რომ დაემორჩილებინა ისინი და საკუთარი პოლიტიკის გავლენის ქვეშ მოექცია.⁸

ეკონომიკური სანქციის გამოყენების ერთ-ერთი უძველესი პრეცედენტი, ასევე, ათენის პოლისის მიერ მეგარაზე, სპარტას მოკავშირეზე, იმპორტის აკრძალვის დაწესება იყო, რაც ჯერ კიდევ პელოპონესის ომამდე, ძვ.წ. 432 წელს მოხდა.⁹

მსგავს ზომებს საკმაოდ აქტიურად იყენებდა მე-14 საუკუნის იტალიაც, მაგალითად, გველფებსა და გიბელინებს შორის ომის დროს, იტალიის ზოგიერთ ქალაქს რომის პაპმა ეკონომიკური იძულების ზომები დაუწესა.¹⁰

მიუხედავად ანტიკურ სამყაროსა და შუა საუკუნეების ეპოქაში პოპულარობისა, ეკონომიკური სანქციების გამოყენების მაქსიმალიზაცია, მოგვიანებით, მე-20 საუკუნეში დაიწყო, როდესაც პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ საკმაოდ დიდი ყურადღება დაეთმო იმ მოსაზრებას, რომ სანქციები შეიძლებოდა გამხდარიყო შეიარაღებული კონფლიქტის ალტერნატივა.¹¹

³ <https://www.justice.gov/opa/pr/commerzbank-ag-admits-sanctions-and-bank-secrecy-violations-agrees-forfeit-563-million-and> [25.05.2023].

⁴ <https://www.justice.gov/opa/pr/bnp-paribas-agrees-plead-guilty-and-pay-89-billion-illegally-processing-financial> [25.05.2023].

⁵ <https://www.justice.gov/opa/pr/standard-chartered-bank-agrees-forfeit-227-million-illegal-transactions-iran-sudan-libya-and> [25.05.2023].

⁶ რუსიაშვილი გ., საერთაშორისო ეკონომიკური სანქციები და მათი გავლენა ნაციონალური ბანკების მიერ დადებულ ხელშეკრულებებზე, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, N 2/2023, 2023, 26, გვ. 26-57.

⁷ Szabados T., Economic Sanctions in EU Private International Law, Studies In Private International Law, Hart Publishing, 2019, PP. 6.

⁸ იქვე.

⁹ Hufbauer G., Schott J., Elliot K., Oegg B., Economic Sanctions Reconsidered, Washington Dc: Peterson Institute For International Economics – 3rd ed., 2007, PP 9.

¹⁰ Szabados T., Economic Sanctions in EU Private International Law, Studies In Private International Law, Hart Publishing, 2019, PP. 8.

¹¹ Hufbauer G., Schott J., Elliot K., Oegg B., Economic Sanctions Reconsidered, Washington Dc: Peterson

ამ პერიოდიდან ეკონომიკური სანქციების გამოყენება მასიურად დაიწყო სახელმწიფოებმა და სხვადასხვა ორგანიზაციებმა. 1920 წელს შექმნილი ერთა ლიგის პაქტის მე-16 მუხლი, წევრი სახელმწიფოსთვის აწესებდა ეკონომიკურ სანქციებს იმ შემთხვევაში, თუ ეს სახელმწიფო წამოიწყებდა ომს.¹²

1925 წელს ერთა ლიგის სანქციების დაკისრების საფრთხე დაემუქრა საბერძნეთს ბულგარეთში შეჭრის გამო, თუმცა სწორედ სანქციების შიშით, შეიარაღებული ჯარები საბერძნეთმა მალევე გამოიყვანა ბულგარეთიდან.¹³

1931-33 წლებში, იაპონიის მანჯურიის შეჭრის შემდეგ (მანჯურიის კრიზისი) ერთა ლიგამ იაპონიას ეკონომიკური სანქციები დაუწესა, რომლებიც მოიცავდა იარაღის ემბარგოს, სავაჭრო შეზღუდვებსა და სხვა ეკონომიკურ ზომებს, თუმცა საბოლოოდ, იაპონიის ექსპანსიონისტური პოლიტიკის წინაშე სანქციები არაეფექტური აღმოჩნდა.¹⁴

ერთა ლიგამ სანქციები იტალიასაც დაუწესა 1935 წელს, ეთიოპიაში შეჭრის შემდეგ. ფინანსური სანქციები მოიცავდა იარაღის ემბარგოს, სტრატეგიული მასალების იმპორტის შეზღუდვას და ფინანსური ტრანზაქციების აკრძალვას, თუმცა ისინი ეფექტური არც იტალიის პოლიტიკის წინააღმდეგ აღმოჩნდნენ.¹⁵

მე-2 მსოფლიო ომის შემდეგ, ეკონომიკური სანქციების გამოყენების პრაქტიკა კიდევ უფრო გაძლიერდა და კონფლიქტების მოსაგვარებლად თუ საერთაშორისო მშვიდობის შესანარჩუნებლად, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი იარაღი გახდა.

1977-94 წლებში გაერომ გამოიყენა სანქციები სამხრეთ აფრიკაში აპარტეიდის რეჟიმზე ზეწოლის მიზნით. სანქციები მოიაზრებდა იარაღისა და ნავთობის ემბარგოს, ისევე როგორც

ფინანსური ტრანზაქციების შეზღუდვას. სამხრეთ აფრიკაში აპარტეიდის რეჟიმის დამხობისა და დემოკრატიულ მმართველობაზე გადასვლის განმაპირობებელი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი, სწორედ ეკონომიკური სანქციები აღმოჩნდა.¹⁶

1990-2003 წლებში, ერაყის ქუვეითში შეჭრის შემდეგ, გაერომ ფინანსური სანქციები ერაყსაც დაუწესა, მათ შორის, სავაჭრო ემბარგო, შეზღუდვა ნავთობის ექსპორტზე და აქტივების გაყინვა. სანქციები მიზნად ისახავდა ერაყის ქუვეითიდან გასვლასა და მის განიარაღებას, რასაც სერიოზული ჰუმანიტარული შედეგები მოჰყვა და, საბოლოოდ, 2003 წელს გაუქმდა.¹⁷

ამრიგად, მე-20 საუკუნიდან ეკონომიკური სანქციების გამოყენებადობა, ისევე როგორც მათი ეფექტურობა თანდათან იზრდებოდა და შეიარაღებული კონფლიქტის ალტერნატივაც გახდა.

ფინანსური სანქციები თანამედროვე მსოფლიოში ადამიანის უფლებების დაცვისა და მსოფლიო მშვიდობის შენარჩუნების კუთხით, კვლავ აქტიურად გამოიყენება სხვადასხვა სახელმწიფოსა და ორგანიზაციის მიერ.

2. ეკონომიკური სანქციების მნიშვნელობა და ძირითადი სახეები

ეკონომიკური სანქციების საკანონმდებლო დეფინიცია საერთაშორისო სამართალში არ არსებობს, თუმცა, შეიძლება ითქვას, რომ ეკონომიკური სანქცია, წარმოადგენს საგარეო პოლიტიკის ინსტრუმენტს, რომელიც მიღებულია იმ მიზნით, რომ ადრესატ სახელმწიფოში გარკვეული ცვლილება გამოიწვიოს. ეს შეიძლება იყოს ადამიანის უფლებების მასობრივი დარღვევის აღკვეთა, საომარი მოქმედებების შეჩერება ან

Institute For International Economics – 3rd ed., 2007, PP 10.

¹² Rahmat M., *Unilateral Sanctions in International Law: A Quest for Legality*, Economic Sanctions under International Law, Asser Press, 2015, 73, PP. 71-83.

¹³ Szabados T., *Economic Sanctions in EU Private International Law*, Studies In Private International Law, Hart Publishing, 2019, PP 7.

¹⁴ Lowenfeld A., *International Economic Law*, Oxford University Press- 2nd ed., 2008, PP. 863.

¹⁵ Szabados T., *Economic Sanctions in EU Private International Law*, Studies In Private International Law, Hart Publishing, 2019, PP 7.

¹⁶ Bierstecker Th., Hudakova Z., *UN Targeted Sanctions: Historical Development and Current Challenges*, Research Handbook On Economic Sanctions, Edward Elgar Publishing, 2021, 108, PP. 107-125.

¹⁷ Hurd I., *After Anarchy: Legitimacy and Power in the United Nations Security Council*, Princeton University Press, 2007, PP. 69.

მასობრივი განადგურების იარაღის შემუშავების/გამოყენების ხელშეშლა.¹⁸ ამის მიუხედავად, ეკონომიკურ სანქციებს შესაძლოა ჰქონდეს განსხვავებული მიზანიც, თუმცა, როგორც წესი, ისინი საერთაშორისო სამართლის დარღვევის საპასუხოდ, კომპეტენტური ორგანოს მიერ მიღებულ იძულებით ზომებს წარმოადგენენ.¹⁹ განსაკუთრებით მკაცრი ეკონომიკური სანქციები, ძირითადად, არ გამოიყენება ისეთი ქმედებების მიმართ, რომლებიც არამეგობრულია, თუმცა ექცევა ნორმატიული წესრიგის ქვეშ, არამედ, განსაკუთრებით მკაცრი სანქციების რეჟიმები გამოიყენება მხოლოდ საერთაშორისო კანონმდებლობის აშკარა და უხეში დარღვევის შემთხვევაში.²⁰

ეკონომიკური სანქციები მრავალფეროვანია და შესაძლებელია გამოყენებული იყოს ემბარგოს, აქტივების გაყინვის, ფინანსური ტრანზაქციების, საკომუნიკაციო არხების, საჰაერო კავშირების შეზღუდვის, გარკვეული პირებისთვის მგზავრობის აკრძალვის ფორმით.²¹

ემბარგოს ცნება თავდაპირველად გამოიყენებოდა უცხოური გემების დასაკავებლად, იმისათვის, რომ ამას გავლენა მოეხდინა იმ სახელმწიფოზე, რომლის ალმის ქვეშაც გემი ცურავდა. მოგვიანებით, ტერმინმა ემბარგო შეიძინა უფრო ზოგადი მნიშვნელობა და ვაჭრობის შეზღუდვასთან გაიგივდა. ფართო გაგებით, ემბარგო მოიცავს საქონლის ექსპორტისა და იმპორტის აკრძალვას, თუმცა ზოგიერთ შემთხვევაში, ამ ცნების ქვეშ ისეთ ფინანსურ სანქციებსაც მოიაზრებენ, როგორიცაა ფიზიკური პირების აქტივების გაყინვა ან ეკონომიკური ურთიერთობების განწყვეტა.²²

ეკონომიკური სანქციები ბევრად უფრო ფართო საკითხია, ვიდრე კლასიკური გაგებით (ექსპორტისა და იმპორტის შეზღუდვა) გამოყენებული ემბარგო, ვინაიდან კომერციული ვაჭრობის შეწყვეტის გარდა, ის მოიცავს სახელმწიფოების, ორგანიზაციების ან კონკრეტული ინდივიდების საკუთრებაში არსებული აქტივების გაყინვის შესაძლებლობასაც.²³

ეკონომიკური სანქციების მნიშვნელოვანი ფორმაა ფინანსური ტრანზაქციების შეზღუდვა და აქტივების გაყინვა, ისევე როგორც საერთაშორისო ფინანსურ სისტემაზე წვდომის შეწყვეტა. ასეთი ტიპის ფინანსური სანქციები მიზნად ისახავს ადრესატი მხარის შესაძლებლობების შეზღუდვას ბიზნესის წარმართვის, კაპიტალზე წვდომის ან ფინანსური სახსრების სხვა ქვეყნებში გადატანის კუთხით.²⁴

სამოგზაურო აკრძალვები და სავიზო შეზღუდვები ფინანსური სანქციების კიდევ ერთი სახეა, რომელიც გულისხმობს სამიზნე ქვეყანასთან ან მთავრობასთან დაკავშირებული პირების გადაადგილების შეზღუდვას სანქციის მიმღებ ქვეყანაში. ეს ზომები მიზნად ისახავს ისეთი მნიშვნელოვანი პირების იზოლირებას, როგორიცაა ხელისუფლების წარმომადგენლები ან ეკონომიკური ძალაუფლების მქონე ფიგურები, მათი საერთაშორისო მობილურობის შეზღუდვასა და დიპლომატიური ჩართულობის შემცირებას.²⁵

ეკონომიკური სანქცია მიიღება ცალმხრივი ან მრავალმხრივი ნების გამოვლენის საფუძველზე, საერთაშორისო სამართლის განსხვავებული სუბიექტების - სახელმწიფოს, რეგიონალუ-

¹⁸ Lowenfeld A., *International Economic Law*, Oxford University Press- 2nd ed., 2008, PP. 850.

¹⁹ Abi-Saab G., *The Concept of Sanction in International Law*, United Nations Sanctions and International Law, Kluwer Law International, 2001, 32–33, PP. 29–41.

²⁰ Asada M., *Definition and legal justification of sanctions*, *Economic Sanctions in International Law and Practice*, Routledge Publishing, 2020, 4–5, PP. 3–24.

²¹ Spruyt W., *A Legal Analysis of the Duty on Banks to Comply with Targeted Financial Sanctions*, *Journal of South African Law*, no. 1, 2020, 24, PP. 1–34

²² Szabados T., *Economic Sanctions in EU Private International Law*, *Studies In Private International Law*, Hart Publishing, 2019, PP/ 9–10.

²³ Szabados T., *Economic Sanctions in EU Private International Law*, *Studies In Private International Law*, Hart Publishing, 2019, PP. 9.

²⁴ Jonsson C., Tallberg J., *Transnational Access: Findings and Future Research*, *Transnational Actors in Global Governance: Patterns, Explanations and Implications*, Palgrave Macmillan, 2010, 241, PP. 237–251.

²⁵ Sossai M., *Legality Of Extraterritorial sanctions*, *Economic Sanctions in International Law and Practice*, Routledge Publishing, 2020, 65, PP. 62–81.

რი ორგანიზაციის (მაგალითად, ევროპის კავშირი) ან გლობალური ორგანიზაციის (მაგ. გაერო) მიერ.²⁶ მიუხედავად იმისა, რომ სანქციების დაწესება საერთაშორისო საჯარო სამართლის რეგულირების სფეროა, ისეთი ტიპის სანქციის გამოყენებისას, როგორცაა მაგალითად, აქტივების გაყინვა ან ქონებაზე სხვა ტიპის შეზღუდვის დაწესება, აქტიურად არიან ჩართული ეროვნული ფინანსური ინსტიტუტები - ბანკები. შესაბამისად, სანქციების აღსრულებაში ჩართული კერძო სამართლის სუბიექტების სამართლებრივი მდგომარეობა როგორც ეროვნული, ისე საერთაშორისო კერძო სამართლის შესწავლის საგანია.

3. საერთაშორისო სანქციების რეჟიმების მიმოხილვა

3.1 გაეროს სანქციების ორგანო და მის მიერ მიღებული სანქციების გამოყენების შესაძლებლობა

სანქციების არსებობა, ნებისმიერი სამართლებრივი სისტემისათვის, კანონის აღსრულებისა და სამართლებრივი წესრიგის შენარჩუნების მნიშვნელოვანი წინაპირობაა. საერთაშორისო სამართალში, რომელიც, თავის მხრივ, სახელმწიფოთა სუვერენულობის პრინციპს ეფუძნება, საერთაშორისო სანქციები გამოიყენებოდა ცალმხრივად და დეცენტრალიზებულად. მე-20 საუკუნეში, საერთაშორისო სამართლის განვითარების პარალელურად, გაჩნდა სანქციების მიმღები ცენტრალიზებული ორგანოს შექმნის სა-

ჭიროება. პირველ ეტაპზე, ამ როლს ასრულებდა ერთა ლიგა, მოგვიანებით კი, გაეროს უშიშროების საბჭოს მიენიჭა სანქციების დაწესების კომპეტენცია.²⁷

გაეროს უშიშროების საბჭო ჩამოყალიბებულია გაეროს წესდების საფუძველზე და სანქციების მიმღებ ცენტრალურ ორგანოს წარმოადგენს. თუმცა მისი კომპეტენცია შეზღუდულია მხოლოდ მშვიდობის დაცვის სფეროთი და არ შეუძლია სანქციების დაწესება საერთაშორისო სამართლის სხვა ნებისმიერი ტიპის დარღვევაზე.²⁸

გაეროს მიერ დაწესებული სანქციების რეჟიმი ეფუძნება წესდების VII თავს, სადაც საუბარია მსოფლიო მშვიდობისთვის საფრთხის შემქმნელი აგრესორული ქმედებების შესახებ.²⁹ ამ თავის მიხედვით, სანქციები წარმოადგენს პოლიტიკურ პასუხს საერთაშორისო მშვიდობის დარღვევაზე და არა იურიდიულ პასუხს საერთაშორისო სამართლის დარღვევაზე.³⁰

გაეროს სანქციები მიზნად ისახავს უშიშროების საბჭოს გადაწყვეტილებების გაძლიერებას, რომელიც, თავის მხრივ, მიიღება მშვიდობის შენარჩუნების ან აღდგენის მიზნით, დამრღვევის მიერ მათი შესრულების იძულებით. სანქციების მიზანია შეცვალოს იმ წევრი სახელმწიფოს ქმედება, რომელიც საფრთხეს უქმნის/არღვევს საერთაშორისო მშვიდობას.³¹

გაეროს წესდება უშიშროების საბჭოს ანიჭებს უფლებამოსილებას სანქციები, როგორც იძულების მექანიზმი, გამოიყენოს მართლმსაჯულების საერთაშორისო სასამართლოს გადაწყვეტილების აღსასრულებლად.³² გარდა ამისა, უშიშროების საბჭოს ადმინისტრაციული

²⁶ Szabados T., *Economic Sanctions in EU Private International Law*, Studies In Private International Law, Hart Publishing, 2019, PP. 10.

²⁷ Achilleas Ph., *United Nations and Sanctions*, Economic Sanctions in International Law and Practice, Routledge Publishing, 2020, 24, PP. 24-39.

²⁸ Zamani S.G., Mazaheri J., *The Need for International Judicial Review of UN Economic Sanctions*, Economic Sanctions under International Law Unilateralism, Multilateralism, Legitimacy, and Consequences, Asserpress, 2015, 222, PP. 219-237.

²⁹ UN Charter, Chapter VII - იხ. <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>.

³⁰ Achilleas Ph., *United Nations and Sanctions*, Economic Sanctions in International Law and Practice, Routledge Publishing, 2020, 25, PP. 24-39.

³¹ Supplement to the Agenda for Peace: Position paper of the Secretary-General on the Occasion of the 50th Anniversary of the United Nations, U.N. Doc. A/50/60, S/1995/1 (January 25, 1995), para. 66, ხელმისაწვდომია: <https://digitallibrary.un.org/record/168325?ln=en>

³² UN Charter, Article 94, paragraph 2: „თუ საქმის რომელიმე მხარე არ ასრულებს სასამართლოს მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილებით დაკისრებულ ვალდებულებას, მეორე მხარეს შეუძლია მიმართოს უსაფრთხოების საბჭოს, რომელიც საჭიროების შემთხვევაში, რეკომენდაციით მიმართავს მხარეს ან

სანქციების გამოყენება შეუძლია იმ წევრი სახელმწიფოს მიმართ, რომელიც არღვევს წესდებით ნაკისრ ვალდებულებებს.³³ ასეთი სანქცია უკიდურესი და საგამონაკლისო ხასიათისაა და წევრის გარიცხვას გულისხმობს, რაც სანქციების ორგანოს ჯერ-ჯერობით არ გამოუყენებია.³⁴ გაერო, როგორც წესი, ამჯობინებს დიალოგის შენარჩუნებას იმ სახელმწიფოსთან, რომელიც არღვევს წესდების დებულებებს, თუნდაც უხეშად.³⁵

სანქციების დაწესება არის უშიშროების საბჭოს ექსკლუზიური უფლებამოსილება, სხვა არც ერთ ორგანოს გაეროს წესდება ამ უფლებამოსილებას არ ანიჭებს. გენერალურ ასამბლეას ასევე შეუძლია წესდების მე-7 თავით გათვალისწინებულ შემთხვევებში რეზოლუციის მიღება, რასაც მხოლოდ სარეკომენდაციო ხასიათი აქვს.³⁶

გაეროს უშიშროების საბჭოს მიერ მიღებული სანქციების გადახედვა არ ექვემდებარება არც გენერალური ასამბლეის პოლიტიკურ გადაწყვეტილებებს და არც მართლმსაჯულების საერთაშორისო სასამართლოს იურისდიქციას. ფაქტობრივად, უშიშროების საბჭოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების გადასინჯვის უფლებამოსილება არც ერთ ორგანოს არ აქვს - საბჭოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და მისი გადასინჯვა მხოლოდ თავად საბჭოს შეუძლია.³⁷ ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ³⁸

და ევროპის მართლმსაჯულების სასამართლომ³⁹ სხვადასხვა საქმეში აღნიშნეს, რომ უშიშროების საბჭოს გადაწყვეტილებების აღსრულების პროცესში არ შეიძლება უარყოფილ იქნეს ადამიანის ძირითადი უფლებები და მათ მიმართ პატივისცემა.

2009 წელს გაეროს უშიშროების საბჭომ, იმ მიზნით, რომ შექმნილიყო სანქციების გადასინჯვის ბერკეტი, ჩამოაყალიბა ომბუდსმენის სამსახური, რომლის ამოცანაა ტერორიზმთან ბრძოლის ფარგლებში საბჭოს მიერ გამოყენებულ სანქციებთან დაკავშირებით სხვადასხვა პირის საჩივრის განხილვა. სანქცირებულ პირთა სიაში მოხვედრილ სუბიექტებს უფლება აქვთ მიიღონ ინფორმაცია მათ მიმართ გამოყენებული ზომების ფაქტობრივი საფუძვლების შესახებ, რის შემდეგაც, მათ შეუძლიათ წარუდგინონ შუამდგომლობა ომბუდსმენს, რომელიც, თავის მხრივ, დეტალურად და მიუკერძოებლად შეისწავლის საქმის გარემოებებს და ანგარიშს წარუდგენს უსაფრთხოების საბჭოს, სადაც განმარტავს სიიდან ამოღების ან დატოვების მიზეზებს.⁴⁰ საბოლოო გადაწყვეტილებას, საკითხთან დაკავშირებით, უშიშროების საბჭო იღებს.

რაც შეეხება, სანქციების ორგანოს მიერ დაწესებული სანქციის შესრულების სავალდებულობას გაეროს წევრი ნებისმიერი ქვეყნისთვის უშიშროების საბჭოს გადაწყვეტილების შესრულება სავალდებულოა გაეროს წესდების სა-

მიიღებს შესაბამის ზომებს გადაწყვეტილების აღსასრულებლად.”

³³ UN Charter, Article 6: “გაეროს წევრი, რომელიც გამოუდგებოდა არღვევს წინამდებარე წესდებაში მოცემულ პრინციპებს, უშიშროების საბჭოს რეკომენდაციით, გენერალურმა ასამბლეამ შეიძლება გარიცხოს ორგანიზაციიდან.”

³⁴ Achilleas Ph., United Nations and Sanctions, Economic Sanctions in International Law and Practice, Routledge Publishing, 2020, 25, PP. 24-39.

³⁵ იქვე.

³⁶ Zamani S.G., Mazaheri J., The Need for International Judicial Review of UN Economic Sanctions, Economic Sanctions under International Law Unilateralism, Multilateralism, Legitimacy, and Consequences, Asserpress, 2015, 225, PP. 219-237.

³⁷ იქვე.

³⁸ CJEU, European Commission and Others v. Yassin Abdullah Kadi, Joined Cases C-584/10 P, C-593/10 P and C-595/10, Judgment of the Court (Grand Chamber), July 18, 2013 Para 22; ხელმისაწვდომია: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=139745&doclang=EN>

³⁹ ECHR, case of Bosphorus Hava Yollari Turizm Ve Ticaret Anonim Şirketi v. Ireland, application no. 45036/98, Judgment of the Court (Grand Chamber), June 30, 2005, para 75-76, ხელმისაწვდომია: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22fulltext%22:%22Bosphorus%22,%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22itemid%22:%22001-69564%22%22> .

⁴⁰ Achilleas Ph., United Nations and Sanctions, Economic Sanctions in International Law and Practice, Routledge Publishing, 2020, 27, PP. 24-39.

ფუძველზე. თუმცა, საქართველოს შემთხვევაში, არსებობს დამატებითი სამართლებრივი საფუძველი, რომელიც გაეროს სანქციებს პირდაპირ მოქმედ სამართლად აღიარებს - „ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონის 41-ე მუხლი.⁴¹ აღნიშნული დებულება ქმნის გაეროს უშიშროების საბჭოს სანქციების პირდაპირ გამოყენების საფუძველს, რაც ნიშნავს, რომ გაეროს მიერ დასაწესებულ პირთან სახელშეკრულებო ურთიერთობაზე უარის თქმის საფუძველი ვალდებულების შესრულების სამართლებრივი შეუძლებლობა იქნება.

3.2 ევროპის კავშირის საქიციების მიმოხილვა და მათი გამოყენების შესაძლებლობა

ევროპის კავშირი სამი ტიპის სანქციების რეჟიმს იყენებს: 1. სანქციები, რომლებიც გაეროს მიერაა მიღებული და იმპლემენტირებულია ევროპის კავშირის კანონმდებლობაში; 2. გაეროს მიერ დაწესებული სანქციების ევროპის კავშირის მიერ იმპლემენტირება გამკაცრებული ფორმით; 3. ევროპის კავშირის სანქციების ავტონომიური რეჟიმები, როგორიც კავშირმა გამოიყენა სირიის, ვენესუელას, რუსეთის მიმართ.⁴²

კავშირის სანქციები შეიძლება მიმართული იყოს მესამე ქვეყნების მთავრობების, არასამთავრობო ერთეულების (მაგ. კომპანიები) ან

კონკრეტული ინდივიდების მიმართ.⁴³ სანქციების დიდი ნაწილი მიემართება ფიზიკურ პირებს - ინდივიდებს და მოიაზრებს როგორც აქტივების გაყინვის, ისე სამოგზაურო აკრძალვების დაწესების შესაძლებლობას, თუმცა ევროპის კავშირის ასევე შეუძლია სექტორული ზომების გამოყენება, როგორიცაა ეკონომიკური და ფინანსური შეზღუდვები (მაგ. საბანკო სერვისების შეზღუდვა) ან იარაღის ემბარგო (ევროპის კავშირის სამხედრო სიაში მითითებული საქონლის ექსპორტის აკრძალვა).⁴⁴

როგორც წესი, ევროპის კავშირი ცდილობს მინიმუმადე შეამციროს სანქციების ის უარყოფითი შედეგი, რომელიც შეიძლება აისახოს მოსახლეობაზე, ამიტომ კავშირის სანქციები, ძირითადად, არ ეხება სახელმწიფოს ან მოსახლეობას, არამედ მიმართულია კონკრეტული პოლიტიკის, მისი განხორციელების საშუალებებისა და განმახორციელებელი პირების მიმართ.⁴⁵

სანქციების მიღების, მოხსნის, შეცვლის ან განახლების შესახებ გადაწყვეტილებებს იღებს ევროპის საბჭო, თუმცა იქამდე სანამ საკითხს საბჭო განიხილავს, ის შესაბამის სამუშაო ჯგუფებს გაივლის.⁴⁶ სანქციებთან დაკავშირებული რეგულაციის მისაღებად საბჭოს ევროპის კავშირის კომისია მიმართავს, რომელიც ასევე პასუხისმგებელია საბჭოს მიერ მიღებული სანქციების წევრი სახელმწიფოების მიერ იმპლემენტაციაზე.⁴⁷

⁴¹ „ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონის 41-ე მუხლის პირველი ნაწილი: „გაეროს წესდების VII თავის საფუძველზე მიღებული ტერორიზმის დაფინანსებისა და მასობრივი განადგურების იარაღის გავრცელების დაფინანსების წინააღმდეგ ბრძოლის თაობაზე გაეროს უშიშროების საბჭოს რეზოლუციების შესაბამისად მოქმედი გაეროს სანქციების კომიტეტის მიერ სანქციადაკისრებულ პირთა სიაში განხორციელებული ცვლილება (პირის სანქციადაკისრებულ პირთა სიაში შეყვანა ან ამ სიიდან ამოღება ან პირის საიდენტიფიკაციო მონაცემების ცვლილება) პირდაპირი მოქმედების ძალას იძენს გაეროს სანქციების კომიტეტის ოფიციალურ ვებგვერდზე გამოქვეყნების მომენტიდან.“

⁴² Beaucillion Ch., The European Union's position and practice with regard to unilateral and extraterritorial sanctions, Research Handbook On Unilateral and

Extraterritorial Sanctions, Edward Elgar Publishing, 2021, 112, PP. 110-130.

⁴³ Giumelli F., Implementation of Sanctions: European Union, Economic Sanctions in International Law and Practice, Routledge Publishing, 2020, 120, PP.116-136.

⁴⁴ იქვე, 122.

⁴⁵ Tzanakopoulos A., Sanctions Imposed Unilaterally by the European Union: Implications for the European Union's International Responsibility, Economic Sanctions under International Law Unilateralism, Multilateralism, Legitimacy, and Consequences, Asserpress, 2015, 151, PP. 145-165.

⁴⁶ Beaucillion Ch., The European Union's position and practice with regard to unilateral and extraterritorial sanctions, Research Handbook On Unilateral and Extraterritorial Sanctions, Edward Elgar Publishing, 2021, 110-111, PP. 110-130.

⁴⁷ იქვე.

დანესებული სანქციების რეჟიმები სავალდებულოა ევროპის კავშირის წევრი სახელმწიფოებისთვის. რეგულაციები პირდაპირ გამოიყენება ევროპის კავშირის წევრ სახელმწიფოებში და სავალდებულოდ შესასრულებელია, როგორც ფიზიკური პირების, ისე დანესებულებების, მათ შორის, ეკონომიკური ოპერატორების მიერ.⁴⁸

მსოფლიოს მასშტაბით, ევროპის კავშირს დანესებული აქვს 30-ზე მეტი ავტონომიური და გაეროსაგან გადმოტანილი სანქციების რეჟიმი. მათ შორის, 2020 წელს, საბჭომ ადამიანის უფლებათა დასაცავად მიიღო გლობალური სანქციების რეჟიმი, რომელიც მიზნად ისახავს მსოფლიოს მასშტაბით ადამიანის ძირითადი უფლებების დარღვევაზე რეაგირებას. მისი გამოყენება შესაძლებელია იმ პირების ან დანესებულებების მიმართ, რომლებიც ჩართულნი არიან ადამიანის უფლებების დარღვევაში, წამებასა თუ არაადამიანურ მოპყრობაში, კაცობრიობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის ჩადენაში, გენდერულ ძალადობაში, რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების შეზღუდვაში და ა.შ.⁴⁹

ევროპის კავშირის სანქციებს პირდაპირი ამკრძალავი მოქმედება მხოლოდ კავშირის წევრი ქვეყნებისთვის აქვს. კავშირის კანდიდატის სტატუსის მქონე ქვეყნებში, ისევე როგორც ევროპის ეკონომიკური ზონის ქვეყნებში, რომელთა შორის საქართველოცაა, ევროპის კავშირის სანქციების რეჟიმის ასამოქმედებლად საჭიროა ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისობაში მოყვანა, რასაც ევროპის კავშირი მიესალმება.⁵⁰ თუმცა სანქციების რეჟიმი საქართველოსთვის პირდაპირ არ მოქმედებს და მისი გამოყენების

საფუძველი ვერც ასოცირების შეთანხმება იქნება, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ რეჟიმი პირდაპირ არის გათვალისწინებული ასოცირების შეთანხმებით.⁵¹

3.3 აშშ-ის სანქციების მიმოხილვა

ამერიკის შეერთებული შტატები იყენებს სამი ტიპის ეკონომიკურ სანქციას: 1. ვაჭრობისა და ფინანსური სანქციები, რომლის ადმინისტრირებასაც სახაზინო დეპარტამენტის უცხოური აქტივების კონტროლის სამსახური ახდენს; 2. ექსპორტის კონტროლთან დაკავშირებული სანქციები, რომელთა ადმინისტრირებას კომერციის დეპარტამენტი ახდენს; 3. იარაღთან დაკავშირებული სანქციები, რომელთა ადმინისტრირებას სახელმწიფო დეპარტამენტი ახდენს.⁵² სამივე ტიპის სანქციის დანესება მიეკუთვნება აშშ-ის პრეზიდენტის უფლებამოსილებას, რომელიც აშშ-ის საგარეო ურთიერთობებზე პასუხისმგებელ პირს წარმოადგენს.⁵³

აშშ-ის სანქციების რეჟიმები ემყარება ორ ძირითად ნორმატიულ ბაზას, რომელთაგან თითოეული პრეზიდენტს ანიჭებს ფართო უფლებამოსილებას დაანესოს სანქციები სხვადასხვა გეო-პოლიტიკურ ვითარებაში. ერთ-ერთი ასეთი აქტია 1917 წლის კანონი „მტერთან ვაჭრობის შესახებ“ (TWEA), რომელიც პრეზიდენტს ანიჭებს უფლებამოსილებას სანქციები დაუწესოს მტრულად განწყობილ ქვეყნებს, ომის პერიოდში.⁵⁴ მეორე აქტი არის „საერთაშორისო საგანგებო ეკონომიკური უფლებამოსილების აქტი“ (IEEPA), რომელიც უფლებას აძლევს პრე-

⁴⁸ იქვე.

⁴⁹ https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-union-sanctions_en#10705 [03.06.2023]

⁵⁰ Tzanakopoulos A., Sanctions Imposed Unilaterally by the European Union: Implications for the European Union's International Responsibility, *Economic Sanctions under International Law Unilateralism, Multilateralism, Legitimacy, and Consequences*, Asserpress, 2015, 159, PP. 145-165.

⁵¹ რუსიაშვილი გ., საერთაშორისო ეკონომიკური სანქციები და მათი გავლენა ნაციონალური ბანკების მიერ დადებულ ხელშეკრულებებზე, შედარებითი

სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, N 2/2023, 2023, 42, გვ. 26-57.

⁵² Savey J., Unilateral Sanctions: An Effective Foreign Policy Tool in Myanmar, *Willamette Law Review*, vol. 50, no. 3, 2014, 375, PP. 371-400.

⁵³ Delmonte L.M., Economic Sanctions, Iraq, and U.S. Foreign Policy, *Transnational Law & Contemporary Problems*, vol. 11, no. 2, 2001, 359, PP. 345-378.

⁵⁴ Kohl T., In and Out of the Penalty Box: U.S Sanctions and Their Effects on International Trade, *Research Handbook On Economic Sanctions*, Edward Elgar Publishing, 2021, 394, PP. 388-411.

ზიდენტს სანქციები დაანესოს საგანგებო მდგომარეობის დროს, მშვიდობიანობის პერიოდშიც.⁵⁵

აშშ-ის პრეზიდენტი სანქციების გამოყენების უფლებამოსილებას ახორციელებს აღმასრულებელი ბრძანების (Eos) გამოცემით, რომელიც აშშ-ის მთავრობას ავალდებულებს შესრულებს პრეზიდენტის ბრძანება.⁵⁶ თავის მხრივ, აშშ-ის უცხოური აქტივების კონტროლის დეპარტამენტი (OFAC) არის ის ძირითადი სამთავრობო სააგენტო, რომელიც პასუხისმგებელია სანქციების რეჟიმის განხორციელებაზე, პრეზიდენტის აღმასრულებელი ბრძანებების შესაბამისი რეგულაციების გამოცემით. ასევე, OFAC განიხილავს სხვადასხვა დაინტერესებული პირის განაცხადს სანქციების სიიდან ამოღებასთან დაკავშირებით.⁵⁷

აშშ-ის სანქციები, გავრცელების არეალისა და სამიზნე სუბიექტების მიხედვით იყოფა ორ ნაწილად: პირველადი და მეორეული სანქციები. პირველადი სანქციები, ვრცელდება აშშ-ის მოქალაქეებზე და მის რეზიდენტებზე, მიუხედავად იმისა თუ სად არიან ისინი ფიზიკურად, ასევე ყველა სუბიექტსა თუ ერთეულზე, რომელიც აშშ-ში მდებარეობს. პირველადი სანქციები ასევე ვრცელდება ისეთ ტრანზაქციებზე, რომელიც სრულდება აშშ-ის გავლით, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მისი შემსრულებლები და ბენეფიციარები აშშ-ის გარეთ მდებარეობენ/იმყოფებიან.⁵⁸

რაც შეეხება, მეორეულ სანქციებს, ის მიზნად ისახავს არაამერიკელებისთვის დაბრკოლების შემქნას, რომ სანქცირებულ ქვეყნებსა და პირებთან სხვადასხვა ტიპის ფინანსურად მნიშვნელოვან ურთიერთობებში არ შევიდნენ. შესაბამისად, სანქციები ვრცელდება ნებისმიერ სუბიექტზე, მიუხედავად მისი მოქალაქეობრივი

კუთვნილების, საცხოვრებელი ადგილისა თუ ადგილმდებარეობისა. მეორეული სანქციები ვრცელდება მხოლოდ ისეთ სუბიექტებზე, რომლებიც მნიშვნელოვან ტრანზაქციაში შედიან აშშ-ის მიერ სანქცირებულ სახელმწიფოსთან და ამგვარად საფრთხეს უქმნიან აშშ-ის ეროვნულ უსაფრთხოებასა და საგარეო პოლიტიკურ ინტერესებს.⁵⁹

ამ დროისთვის აშშ-ს აქვს 38 აქტიური სანქციების პროგრამა, რომელიც მიემართება საქმიანობათა ფართო სპექტრს მთელს მსოფლიოში - ადამიანის უფლებების დარღვევიდან, ტერორიზმამდე და ბირთვული იარაღის გავრცელებამდე.⁶⁰

3.4 დიდი ბრიტანეთის სანქციების რეჟიმების მიმოხილვა

დიდი ბრიტანეთის სანქციების რეჟიმის სამართლებრივ საფუძველს, ევროპის კავშირის დატოვების შემდეგ, რამოდენიმე საკანონმდებლო აქტი წარმოადგენს, მათ შორის უმთავრესია 2018 წლის „სანქციებისა და ფულის გათეთრების საწინააღმდეგო აქტი“.⁶¹

გაერთიანებული სამეფოს სანქციების ორი ტიპი არსებობს, გეოგრაფიული - კონკრეტული ქვეყნების წინააღმდეგ მიმართული და თემატური - კონკრეტულ საკითხთან დაკავშირებული სანქციები.⁶² დიდი ბრიტანეთი იყენებს როგორც გაეროს მიერ დაწესებულ, ისე საკუთარი საგარეო პოლიტიკისა და უსაფრთხოების მიზნების შესაბამისად დაწესებულ ავტონომიურ სანქციებს.⁶³

გაერთიანებულ სამეფოში სანქციების პოლიტიკის ჩამოყალიბებასა და სანქციების აღსრულებაზე პასუხისმგებლობას რამოდენიმე უწყე-

⁵⁵ იქვე.

⁵⁶ Savey J., Unilateral Sanctions: An Effective Foreign Policy Tool in Myanmar, Willamette Law Review, vol. 50, no. 3, 2014, 376, PP. 371-400.

⁵⁷ იქვე.

⁵⁸ Savey J., Unilateral Sanctions: An Effective Foreign Policy Tool in Myanmar, Willamette Law Review, vol. 50, no. 3, 2014, 377, PP. 371-400.

⁵⁹ Kohl T., In and Out of the Penalty Box: U.S Sanctions and Their Effects on International Trade, Research

Handbook On Economic Sanctions, Edward Elgar Publishing, 2021, 394, PP. 388-411.

⁶⁰ <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information> [10.06.2023].

⁶¹ <https://www.gov.uk/government/collections/uk-sanctions-regimes-under-the-sanctions-act> [15.03.2023].

⁶² იქვე.

⁶³ <https://www.gov.uk/government/collections/financial-sanctions-regime-specific-consolidated-lists-and-releases> [15.03.2023].

ბა იზიარებს. საერთაშორისო სანქციებთან დაკავშირებულ, მთავრობის საერთო პოლიტიკაზე პასუხისმგებელია საგარეო და თანამეგობრობის განვითარების ოფისი (FCDO). უშუალოდ ფინანსური სანქციების ადმინისტრირებას ახორციელებს მონარქის ხაზინა, კონკრეტულად, ფინანსური სანქციების განხორციელების სამსახური (OFSI), რომელიც 2016 წელს შეიქმნა. სავაჭრო სანქციებისა და ემბარგოების ადმინისტრირებას საერთაშორისო ვაჭრობის დეპარტამენტი ახორციელებს, რომელიც სამხედრო და ორმაგი დანიშნულების ნივთების ლიცენზირების სისტემას, ასევე სხვა სავაჭრო სანქციების აღსრულებას ზედამხედველობს.⁶⁴

„სანქციებისა და ფულის გათეთრების სანინაალმდეგო აქტის“ ფარგლებში მიღებული სანქციები ვრცელდება გაერთიანებული სამეფოს მთელს ტერიტორიაზე მყოფ პირებზე, ასევე გაერთიანებული სამეფოს ფარგლებს გარეთ მყოფ მის მოქალაქეებსა და გაერთიანებული სამეფოს კანონმდებლობის შესაბამისად შექმნილ იურიდიულ პირებზე. დიდი ბრიტანეთის სამთავრობო პოლიტიკაა სანქციების გავრცელება გვირგვინზე დამოკიდებულ მინებზე, რათა სანქციების ეფექტიანობა მაქსიმალურად გაიზარდოს.⁶⁵

4. რუსეთის ფედერაციის წინააღმდეგ გამოყენებული სანქციების რეჟიმები

2014 წელს რუსეთის ფედერაციამ ყირიმის ოლქში დააორგანიზა რეფერენდუმი, რომლის შედეგებმაც მხარი დაუჭირა ყირიმის ოლქის უკრაინისაგან გამოყოფის იდეას. უკრაინისა და მისი მხარდამჭერი სახელმწიფოების თანახმად, რეფერენდუმს არ გააჩნდა ლეგიტიმაცია და, შე-

საბამისად, არ იყო კანონიერი. ამის საპირისპიროდ, რუსეთი აცხადებდა, რომ რეფერენდუმი ჩატარდა დემოკრატიის პრინციპებისა და საერთაშორისო ნორმების სრული დაცვით, რის შემდეგაც დაიწყო შეიარაღებული კონფლიქტი ყირიმის ოლქის რუსეთის ფედერაციაში ინტეგრაციის მიზნით. რუსეთის მხრიდან ყირიმის ანექსიას მოჰყვა მის წინააღმდეგ საერთაშორისო სანქციების რეჟიმების მასიური დაწესება - ევროპის კავშირის, დიდი ბრიტანეთის, აშშ-ის, კანადის, იაპონიისა და სხვა სახელმწიფოების მხრიდან.⁶⁶

2022 წლის 24 თებერვალს რუსეთმა დაიწყო უკრაინის წინააღმდეგ მასობრივი საომარი მოქმედებები, რასაც საერთაშორისო საზოგადოების მხრიდან რუსეთის წინააღმდეგ კვლავ მასშტაბური სანქციების დაწესება მოჰყვა, ეკონომიკის თითქმის ყველა სექტორში.⁶⁷

რუსეთ-უკრაინის ომის დაწყებიდან ერთ წელზე მეტი დროის გასვლის შემდეგაც, საერთაშორისო თანამეგობრობა ცდილობს სანქციების დაწესების საშუალებით შეაკავოს რუსეთის აგრესია უკრაინის სახელმწიფოს სუვერენიტეტის წინააღმდეგ.

4.1 ევროპის კავშირის მხრიდან რუსეთის ფედერაციის წინააღმდეგ გამოყენებული ფინანსური სანქციები

2022 წლის 22 თებერვალს, ევროპის კავშირმა დაგმო რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტის 2022 წლის 21 თებერვლის გადაწყვეტილება უკრაინის დონეცკისა და ლუჰანსკის ოლქების დამოუკიდებელ სუბიექტებად აღიარების შესახებ და შემდგომი გადაწყვეტილება ამ ტერიტორიაზე რუსული ჯარების გაგზავნის შესახებ.⁶⁸

⁶⁴ <https://www.gov.uk/guidance/uk-sanctions> [15.03.2023].

⁶⁵ <https://www.gov.uk/government/collections/uk-sanctions-regimes-under-the-sanctions-act> [15.03.2023].

⁶⁶ Hayashi M., Russia: The Crimea question and autonomous sanctions, *Economic Sanctions in International Law and Practice*, Routledge Publishing, 2020, 224-230, PP. 223-244.

⁶⁷ Alpert R., Feldberg P., Dalling R., Rhum K., Cottingham A., Jardaneh K., Worby M., *National Security, Sanctions,*

and Export Controls Taking Stock: Russia-Ukraine Sanctions and Export Controls, Jenner&Bloch, 2022, PP. 2-3, ხელმისაწვდომია: <https://www.jdsupra.com/legalnews/taking-stock-russia-ukraine-sanctions-9378692/>.

⁶⁸ Restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine (sectoral restrictive measures), Adopted by EU, 31.07.2023, PP. 1-2, ხელმისაწვდომია:

2022 წლის 23 თებერვალს, ევროპის საბჭომ მიიღო სექტორული შემზღუდავი ზომები, რომელთა საშუალებით დაწესდა რუსეთის ფედერაციის, მისი მთავრობისა და ცენტრალური ბანკის დაფინანსების აკრძალვა.⁶⁹

2022 წლის 24 თებერვალს რუსული შეიარაღებული ძალების მხრიდან უკრაინაზე შეტევის დაწყების შემდეგ, საბჭომ მიიღო დამატებითი შემზღუდავი ზომები, რომელიც დაემატა უკვე არსებულ, 2014 წლიდან მოქმედ, ყირიმის აგრესიისა და მინსკის შეთანხმების შემდეგ დაწესებულ სანქციებს. ეს ზომები კრძალავს ორმაგი დანიშნულების საქონლისა და ისეთი პროდუქციის ექსპორტს, რომელსაც შეუძლია ხელი შეუწყოს რუსეთის თავდაცვისა და უსაფრთხოების შესაძლებლობების ზრდას: აკრძალულია სახელმწიფო დაფინანსება ან ფინანსური დახმარება რუსეთთან ვაჭრობისთვის ან ინვესტიციებისთვის; აკრძალულია საქონლისა და ტექნოლოგიის ექსპორტი ნავთობის გადამუშავებაში გამოსაყენებლად; სანქციები კრძალავს მთელ რიგ ფინანსურ ურთიერთობებს და ტრანზაქციებს რუსეთთან.⁷⁰

2022 წლის 28 თებერვალს საბჭომ მიიღო დამატებითი ზომები რუსეთის ფედერაციის მიერ უკრაინის წინააღმდეგ განხორციელებული არაპროვოცირებული და გაუმართლებელი სამხედრო აგრესიის საპასუხოდ. სანქციები მოიცავს

რუსეთის ცენტრალურ ბანკთან ყველა ტრანზაქციის აკრძალვას⁷¹, ევროკავშირის საჰაერო სივრცეში გადაფრენის აკრძალვას და რუსი გადაზიდვების ევროპის კავშირის აეროპორტებზე წვდომას.⁷²

გარდა ამისა, 2022 წლის 1 მარტს საბჭომ მიიღო დამატებითი ზომები, რომელთა საშუალებით, ძირითადი რუსული ბანკები გამოირიცხა SWIFT-დან - მსოფლიოს დომინანტი ფინანსური ტრანზაქციების სისტემიდან.⁷³

2022 წლის 9 მარტს ევროპის საბჭომ მიიღო დამატებითი სანქციები საზღვაო ნავიგაციის საქონლისა და რადიოკავშირის ტექნოლოგიების რუსეთში ექსპორტთან დაკავშირებით.⁷⁴

ევროპის კავშირის მხრიდან გამოყენებული ამკრძალავი ზომების ფარგლებში დასაწესებია რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტი, აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ხელისუფლების წევრები, მათთან დაკავშირებული მსხვილი ბიზნესმენები, ბანკები და ფინანსური სექტორის სხვა აქტორები, სამხედრო, საჰაერო, სანაოსნო, სამანქანო სექტორში ოპერირებადი კომპანიები. ფიზიკური პირების წინააღმდეგ დაწესებული სანქციები მოიცავს აქტივების გაყინვასა და სამგზავრო შეზღუდვებს, ხოლო ორგანიზაციების მიმართ გამოყენებული სანქციები, ძირითადად, აქტივების გაყინვას მოიაზრებს.⁷⁵

[https://www.sanctionsmap.eu/api/v1/pdf/regime?id\[\]=26&lang=en](https://www.sanctionsmap.eu/api/v1/pdf/regime?id[]=26&lang=en).

⁶⁹ იქვე.

⁷⁰ Council Decision (CFSP) 2022/327 of 25 February 2022 amending Decision 2014/512/CFSP concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine, § 9-16, ხელმისაწვდომია: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3b680aa5-968a-11ec-b4e4-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-251965855>.

⁷¹ Council Decision (CFSP) 2022/335 of 28 February 2022 amending Decision 2014/512/CFSP concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine, ხელმისაწვდომია: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2022.057.01.0004.01.ENG&toc=OJ.L:2022:057:TOC.

⁷² Council Regulation (EU) 2022/334 of 28 February 2022 amending Council Regulation (EU) No 833/2014

concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine, ხელმისაწვდომია: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32022R0334>.

⁷³ Council Decision (CFSP) 2022/346 of 1 March 2022 amending Decision 2014/512/CFSP concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine, ხელმისაწვდომია: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022D0346>.

⁷⁴ Council Decision (CFSP) 2022/399 of 9 March 2022 amending Decision 2012/642/CFSP concerning restrictive measures in view of the situation in Belarus and the involvement of Belarus in the Russian aggression against Ukraine, ხელმისაწვდომია: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2022/399>.

⁷⁵ <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/> [17.06.2023].

მოგზაურობის აკრძალვები ზღუდავს სანქცირებული პირების ევროპის კავშირის ტერიტორიაზე შესვლას ან ტრანზიტს - სახმელეთო, საჰაერო თუ საზღვაო გზით. აქტივების გაყინვა გულისხმობს, რომ კავშირის ბანკებში სანქცირებული პირებისა და ორგანიზაციების ანგარიშებზე არსებული თანხები ბლოკირებულია, ასევე აკრძალულია ნებისმიერი სახსრების ან აქტივების პირდაპირ ან ირიბად მათთვის ხელმისაწვდომობა. შედეგად, 21.5 მილიარდი ევროს ღირებულების ფიზიკური პირებისა და ორგანიზაციების კუთვნილი აქტივებია გაყინული ევროპის კავშირის მიერ და ამასთან, რუსეთის ცენტრალური ბანკის 300 მილიარდი ევროს ღირებულების აქტივი დაიბლოკა ევროპის კავშირსა და დიდი შვიდიანის ქვეყნებში.⁷⁶

ეკონომიკური სანქციების ფარგლებში ევროპის კავშირმა რუსეთს არაერთი იმპორტისა და ექსპორტის შეზღუდვა დაუწესა. ევროკომისიის მონაცემებით, 2022 წლის თებერვლიდან ევროპის კავშირმა აკრძალა 43,9 მილიარდ ევროზე მეტი საქონლის ექსპორტი რუსეთში და 91,2 მილიარდი ევროს იმპორტირებული საქონელი. ეს ნიშნავს, რომ 2021 წელთან შედარებით ამჟამად სანქცირებულია ექსპორტის 49% და იმპორტის 58%.⁷⁷

4.2 აშშ-ის მხრიდან რუსეთის ფედერაციის წინააღმდეგ გამოყენებული სანქციები

შეერთებული შტატები რუსეთის წინააღმდეგ სანქციებს 2014 წელს ყირიმის უკანონო ანექსიის შემდეგ იყენებს.⁷⁸ 2022 წელს რუსე-

თის მიერ უკრაინაში შეჭრის შემდეგ, აშშ-ის სანქციები გამკაცრდა და უფრო მასშტაბური გახდა. შეერთებული შტატები ევროპის კავშირთან და სხვა მოკავშირეებთან ერთად, სანქციებს უწესებს რუსულ აქტივებს, საერთაშორისო ვაჭრობასა და ომში ჩართულ ეკონომიკურ სექტორებს, აგრეთვე კონკრეტულ პირებსა და სუბიექტებს, რომლებიც მონაწილეობენ სანქცირებულ საქმიანობებში.⁷⁹

აშშ-ის სანქციების მიზანია შეასუსტოს რუსეთის ომის წარმოების პოტენციალი მისი ფინანსური შესაძლებლობებისა და ეკონომიკის შესუსტებით და რუსეთის სხვადასხვა ინდუსტრიული თუ ენერგეტიკული სექტორების ტექნოლოგიურ საშუალებებზე წვდომის შეწყვეტით.

აშშ-ის სანქციები ვრცელდება არამხოლოდ კონკრეტულ პირზე ან ორგანიზაციაზე, არამედ მათ შეუძლიათ კონკრეტული იურისდიქციის დაფარვა. უკრაინასთან მიმდინარე ომის კონტექსტში, აშშ-მ დაასანქცირა რუსეთის მიერ კონტროლირებადი უკრაინის ტერიტორია - ყირიმი, ლუგანსკი, დონეცკი, ხერსონი, ზაპოროჟიე.⁸⁰

2022 წლიდან რუსეთის წინააღმდეგ აშშ-მ გამოიყენა უპრეცედენტო სანქციები, რომლებიც მოიცავენ ბაზრის მრავალ მოთამაშესა და სექტორს. მათ შორის, ორმაგი დანიშნულების საქონელზე საექსპორტო კონტროლის დაწესება, ფიზიკური პირებისა და ორგანიზაციების აქტივების ბლოკირება და მათთან ტრანზაქციების აკრძალვა. ასევე, აშშ-მ სანქციები დააწესა მესამე მხარეების მიმართ, რომლებიც თანამშრომლობენ რუსეთთან - ეხმარებიან მას სანქციების თავიდან აცილებაში.⁸¹

⁷⁶ <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/> [17.06.2023].

⁷⁷ იქვე.

⁷⁸ OFAC, Ukraine/Russia Related Sanctions Programs, Updated June, 2016, PP. 1-3, ხელმისაწვდომია: <https://ofac.treasury.gov/media/8741/download?inline>.

⁷⁹ European Parliament, Russia's war on Ukraine: US sanctions, Briefing, PP. 1-2, ხელმისაწვდომია: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739358/EPRS_BRI\(2023\)739358_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739358/EPRS_BRI(2023)739358_EN.pdf).

⁸⁰ European Parliament, Russia's war on Ukraine: US sanctions, Briefing, February 2023, PP. 1-2, ხელმისაწვდომია:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739358/EPRS_BRI\(2023\)739358_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739358/EPRS_BRI(2023)739358_EN.pdf)

⁸¹ U.S Department of Treasury, With Over 300 Sanctions, U.S. Targets Russia's Circumvention and Evasion, Military-Industrial Supply Chains, and Future Energy Revenues, Press release, May 19, 2023, ხელმისაწვდომია:

<https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1494>

2022 წლის სექტემბერში, აშშ-ს ადმინისტრაციამ გამოიყენა მეორადი სანქციები რუსეთთან კავშირში მყოფი კომპანიების წინააღმდეგ და დაასანქცირა მესამე ქვეყნების კომპანიები - Sinno Electronics Co., Limited (ჩინური კომპანია) და Taco LLC (სომხური კომპანია), იმ მოტივით, რომ ისინი თანამშრომლობდნენ სანქცირებულ რუსულ კომპანიასთან.⁸²

უკრაინის ომის კონტექსტში სანქციები ასევე მოიცავს ბელორუსს (ომში ჩართვის გამო) და ირანს (რუსეთის ომის ტექნოლოგიით დახმარებისთვის, მაგალითად, სამხედრო დრონების მიწოდების გზით).⁸³

აშშ-მ რუსეთს დაუწესა ფინანსური სანქციები ყველა იმ ბიზნესის წინააღმდეგ, რომელიც დაკავშირებულია ძირითად ინდუსტრიებთან, როგორცაა თავდაცვა, ენერგეტიკა, ალმასის მოპოვება, ტელეკომუნიკაციები და ტრანსპორტი, ასევე ბანკები და ფინანსური ინსტიტუტები. აიკრძალა ტრანზაქციები რუსეთის პირდაპირი ინვესტიციების ფონდთან. სანქციები ფარავს ტრანზაქციებს რუსეთის ცენტრალურ ბანკთან, რაც გავლენას ახდენს დოლარში დენომინირებული უცხოური რეზერვების მოზიდვის უნარზე. სანქცირებულია რუსეთის ფინანსთა სამინისტროსთან და ეროვნული სიმდიდრის ფონდთან დაკავშირებული ტრანზაქციებიც.⁸⁴

აშშ-ის სანქციები ასევე შეეხება რუსული ნავთობის, თხევადი ბუნებრივი აირის (LNG), ნახშირის და სხვა ენერგეტიკული პროდუქტების იმპორტის აკრძალვას და რუსეთთან ნორმალურ

რი სავაჭრო ურთიერთობების შეჩერებას.⁸⁵ ასევე, აიკრძალა რუსული ოქროს, ბრილიანტის, ზღვის პროდუქტებისა და ალკოჰოლური სასმელების იმპორტი.⁸⁶

მომსახურების განწევა აიკრძალა ისეთ სფეროებში, როგორცაა ბულალტერია, კორპორატიული ფორმირება, მენეჯმენტის კონსულტაცია და კვანტური გამოთვლები.⁸⁷

აიკრძალა რუსეთში ნებისმიერი ტიპის ინვესტიციის განხორციელება, ისევე როგორც აღმოსავლეთ უკრაინის ოკუპირებულ რეგიონებში.⁸⁸

აშშ-მ აკრძალა რუსული საჰაერო ხომალდებისა და ავიახაზების ფრენა აშშ-ის საჰაერო სივრცეში (პირადი და კომერციული ფრენები). ასევე აიკრძალა რუსეთის გემების აშშ-ის პორტებში შესვლა.⁸⁹

აშშ-ის პრეზიდენტის ადმინისტრაციამ შეზღუდა რუსი ფიზიკური პირებისა და ორგანიზაციების წვდომა აშშ-ში არსებულ ქონებაზე და დაუწესა მათ შეზღუდვები ტრანზაქციებზე. სანქცირებულ პირთა სიაში მოხვდნენ რუსეთის ფედერაციის აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ხელისუფლების წევრები, შეიარაღებული ძალების მეთაურები, რუსეთის ცენტრალური ბანკის თანამდებობის პირები, რეგიონული გუბერნატორები და ა.შ. გარდა ამისა, შეერთებულმა შტატებმა სანქციები დაუწესა უამრავ რუს ოლიგარქსა და მათ ოჯახის წევრებს. ათასობით რუს ოფიციალურ პირს და სამხედრო პერსონალს აეკრძალა შეერთებულ შტატებში შესვლა.⁹⁰

⁸² Alpert R., Feldberg P., Dalling R., Rhum K., Cottingham A., Jardaneh K., Worby M., National Security, Sanctions, and Export Controls Taking Stock: Russia-Ukraine Sanctions and Export Controls, Jenner&Bloch, 2022, PP. 4-5, ხელმისაწვდომია: <https://www.jdsupra.com/legalnews/taking-stock-russia-ukraine-sanctions-9378692/>

⁸³ European Parliament, Russia's war on Ukraine: US sanctions, Briefing, February 2023, P. 3.

⁸⁴ European Parliament, Russia's war on Ukraine: US sanctions, Briefing, February 2023, P. 3.

⁸⁵ იქვე.

⁸⁶ Alpert R., Feldberg P., Dalling R., Rhum K., Cottingham A., Jardaneh K., Worby M., National Security, Sanctions, and Export Controls Taking Stock: Russia-Ukraine

Sanctions and Export Controls, Jenner&Bloch, 2022, PP. 4-5.

⁸⁷ U.S. Department of Treasury, With Over 300 Sanctions, U.S. Targets Russia's Circumvention and Evasion, Military-Industrial Supply Chains, and Future Energy Revenues, Press release, May 19, 2023.

⁸⁸ იქვე.

⁸⁹ Alpert R., Feldberg P., Dalling R., Rhum K., Cottingham A., Jardaneh K., Worby M., National Security, Sanctions, and Export Controls Taking Stock: Russia-Ukraine Sanctions and Export Controls, Jenner&Bloch, 2022, PP. 4-5.

⁹⁰ Alpert R., Feldberg P., Dalling R., Rhum K., Cottingham A., Jardaneh K., Worby M., National Security, Sanctions, and Export Controls Taking Stock: Russia-Ukraine

აშშ-ის სანქციები შეეხო რუსეთის ეკონომიკისათვის უმნიშვნელოვანეს კომპანიებს, რომელთა შორისაცაა შვიდი უმსხვილესი ბანკი, მათ შორის, ყველაზე დიდი ორი ბანკი („Sberbank“ და „VTB Bank“), რომლებიც ერთად შეადგენენ ყველა საბანკო დეპოზიტის 80%-ს, ასევე სახელმწიფო განვითარების ბანკი „VEB-ი“ და რუსეთის პირდაპირი ინვესტიციების ფონდი. სხვა მნიშვნელოვან კომპანიებს მიეკუთვნება თავდაცვის, სამრეწველო და ტექნოლოგიური კონგლომერატი „Rostec“, მსოფლიოში უმსხვილესი ალმასის მომპოვებელი კომპანია „Alrosa“, ფოლადის მწარმოებლები „Severstal“ და „MMK“, ტექნოლოგიების განვითარების პარკი „Skolkovo“ და „Nord Stream 2 AG“. სანქციები ასევე მოიცავს კომპანიებს, რომლებიც ოპერირებენ საჰაერო, კოსმოსურ და თავდაცვის სექტორში, ორგანიზაციებს, რომლებიც მონაწილეობენ დეზინფორმაციისა და რუსული პროპაგანდის გავრცელებაში და სხვა სუბიექტებსა და პირებს, რომლებიც თავს არიდებენ სანქციებს. შეზღუდვები ასევე დაუწესდა სახელმწიფო ენერგეტიკულ კომპანია „Gazprom-ს“ და რუსეთის უმსხვილეს საზღვაო და სატვირთო გადამზიდავ ფირმა „Sovcomflot-ს“, ასევე რუსეთის რკინიგზას.⁹¹

4.3 დიდი ბრიტანეთის მხრიდან რუსეთის ფედერაციის წინააღმდეგ გამოყენებული ეკონომიკური სანქციები

ბრექსიტის შემდეგ, გაერთიანებულმა სამეფომ საკუთარი სანქციების ჩარჩო შექმნა „სანქციების და ფულის გათეთრების საწინააღმდეგო აქტის“ (SAML) საფუძველზე. 2014 წელს ყირიმის ანექსიის შემდეგ, დიდმა ბრიტანეთმა სანქციების პირველი რეჟიმი დაუწესა რუსეთის ფედერაციას (ე.წ. რუსეთის სანქციები). მოგვიანებით, 2022 წელს, რუსეთის მიერ უკრაინაზე თავდასხმის შემდეგ, დიდი ბრიტანეთის ე.წ. „რუსეთის სანქციებში“ შევიდა შესწორებები, რომლითაც რუსეთს დაუწესდა არაერთი დამატებითი ეკონომიკური სანქცია.

შესწორება 1-ის რეგულაციების შედეგად, გაერთიანებულ სამეფოს სანქციების დაწესება შეუძლია იმ პირთა მიმართ, რომლებიც დაკავშირებული არიან რუსეთის მთავრობასთან: (1) ახორციელებენ ბიზნესს რუსეთის მთავრობასთან დაკავშირებული ორგანიზაციის საშუალებით; (2) აწარმოებენ რუსეთის მთავრობისთვის ეკონომიკური მნიშვნელობის ბიზნესს; (3) აწარმოებენ ბიზნესს რუსეთის მთავრობისთვის სტრატეგიული მნიშვნელობის მქონე სექტორში; (4) ფლობენ ან აკონტროლებენ ზემოთ ჩამოთვლილ პირებს/სუბიექტებს პირდაპირ ან არაპირდაპირ.⁹²

შესწორება 2-ის რეგულაციები ძალაში შევიდა 2022 წლის 1 მარტს და, ძირითადად, დააწესა ახალი სანქციები ფინანსური სექტორისთვის, მათ შორის გაერთიანებული სამეფოს ფინანსურ ინსტიტუტებს აკრძალა ურთიერთობის დამყარება ან გაგრძელება სანქცირებულ პირთან ან იმ დაწესებულებასთან, რომელიც პირდაპირ ან არაპირდაპირ ეკუთვნის ან კონტროლდება სანქცირებული პირის მიერ.⁹³

შესწორება 3-ის რეგულაციები ძალაში შევიდა 2022 წლის 1 მარტს. ისინი აწესებენ დამატებით შეზღუდვებს საქონლის ექსპორტთან დაკავშირებით და აფართოებენ ორმაგი დანიშნულების საქონლის მიწოდებასთან დაკავშირებულ რეგულაციებს. აკრძალვებს აქვს გამონაკლისები, მათ შორის, სამომხმარებლო ნივთები, სამომხმარებლო ტექნიკა და მოსახლეობის ფართო მასებისთვის საჭირო სხვა პროდუქტი.⁹⁴

შესწორება 3-ის რეგულაციები ძალაში შევიდა 2022 წლის 1 მარტს. ისინი აწესებენ დამატებით შეზღუდვებს საქონლის ექსპორტთან დაკავშირებით და აფართოებენ ორმაგი დანიშნულების საქონლის მიწოდებასთან დაკავშირებულ რეგულაციებს. აკრძალვებს აქვს გამონაკლისები, მათ შორის, სამომხმარებლო ნივთები, სამომხმარებლო ტექნიკა და მოსახლეობის ფართო მასებისთვის საჭირო სხვა პროდუქტი.⁹⁴

Sanctions and Export Controls, Jenner&Bloch, 2022, PP. 5-6.

⁹¹ European Parliament, Russia's war on Ukraine: US sanctions, Briefing, February 2023, P. 3.

⁹² The Russia (Sanctions) (EU Exit) (Amendment) Regulations 2022, Article 3, ხელმისაწვდომია: <https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2022/123/regulation/3/made>

⁹³ The Russia (Sanctions) (EU Exit) (Amendment) (No 2) Regulations 2022 (SI 2022/194), Article 4, ხელმისაწვდომია: <https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2022/194/contents/made>

⁹⁴ The Russia (Sanctions) (EU Exit) (Amendment) (No 3) Regulations 2022 (SI 2022/195), Article 3, 6, ხელმისაწვდომია:

შესწორება 4-ის რეგულაციები ძალაში შევიდა 2022 წლის 1 მარტს. ის რუსული გემების დიდი ბრიტანეთის პორტებში შესვლის კრძალავს. რეგლამენტი ითვალისწინებს გარკვეულ გამო-ნაკლისებს პორტში შესვლის აკრძალვისგან, მათ შორის, საგანგებო სიტუაციებში.⁹⁵

შესწორება 5-ის რეგულაციები ასევე 2022 წლის 1 მარტს შევიდა ძალაში. ის აწესებს შეზღუდვას ფინანსური მომსახურების მიწოდებაზე. ეს სანქციები ფართოა და მიზნად ისახავს მნიშვნელოვანი რუსული სუბიექტებისთვის შესაბამისი ფინანსური სერვისების მიწოდების შეზღუდვას.⁹⁶

შესწორება 7-ის რეგულაციები 2022 წლის 30 მარტიდან მოქმედებს. ის აფართოებს „რუსეთის რეგულაციების“ მოქმედების სფეროს და იძლევა პირის დასაქციების შესაძლებლობას აღწერილობის და არა მხოლოდ სახელის საფუძველზე. ასევე, ყირიმის ოლქის წინააღმდეგ მიმართული სანქციები, შესწორების შედეგად, ვრცელდება დონეცკისა და ლუგანსკის ოლქებზეც.⁹⁷

შესწორება 8-ის რეგულაციები შევიდა ძალაში 2022 წლის 14 აპრილს. ისინი აწესებენ ახალ აკრძალვებს და შეზღუდვებს ნავთობის გადამუშავების საქონელსა და ტექნოლოგიებზე, ასევე რკინისა და ფოლადის საქონელთან დაკავშირებით.⁹⁸

შესწორება 12-ის რეგულაციები ძალაში შევიდა 2022 წლის 19 ივლისს. სანქციები ახალ შეზღუდვებს ითვალისწინებს რუსეთში ინვესტიციებზე და კრძალავს შემდეგ საქმიანობას: (1)

რუსეთში მდებარე მიწაზე ნებისმიერი საკუთრების პირდაპირი შეძენა; (2) ნებისმიერი ასეთი საკუთრების ირიბად შეძენა: (i) პირდაპირ ან ირიბად რუსეთთან დაკავშირებული პირისთვის; (ii) რუსეთთან დაკავშირებული პირის სასარგებლოდ; (3) რუსეთთან დაკავშირებულ პირზე/დანესებულებაზე უშუალოდ საკუთრების მოპოვება ან კონტროლი, პირდაპირი და არაპირდაპირი გზით; (4) რუსეთთან დაკავშირებულ პირთან პირდაპირ ან ირიბად ერთობლივი საწარმოს შექმნა; (5) წარმომადგენლობითი ოფისის გახსნა ან ფილიალის/შვილობილი კომპანიის დაარსება რუსეთში. აღნიშნული შესწორების მიზნებისთვის პირი (გარდა ფიზიკური პირისა) დაკავშირებულია რუსეთთან, თუ ის დაფუძნებულია რუსეთის კანონმდებლობის შესაბამისად ან ოპერირებს რუსეთში.⁹⁹

შესწორება 14-ის რეგულაციები ძალაში 2022 წლის 22 ივლისს შევიდა. ისინი აწესებენ ახალ სავაჭრო შეზღუდვებს პროფესიულ და ბიზნეს სერვისებთან, რუსეთის ეკონომიკის ფუნქციონირებისთვის საჭირო სხვადასხვა არსებით საქონელთან, ნავთობსა და ნავთობპროდუქტებთან, ოქროს, ქვანახშირისა და ნახშირთან დაკავშირებით. პროფესიული და საქმიანი სერვისების თვალსაზრისით, აკრძალულია შემდეგი სერვისების პირდაპირი ან ირიბი მიწოდება „რუსეთთან დაკავშირებული პირისთვის“: (1) საბუღალტრო მომსახურება; (2) ბიზნესისა და მენეჯმენტის საკონსულტაციო მომსახურება; (3) საზოგადოებასთან ურთიერთობის სერვისები.¹⁰⁰

<https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2022/195/contents/made>

⁹⁵ The Russia (Sanctions) (EU Exit) (Amendment) (No. 4) Regulations 2022 (SI 2022/203), Part 3, ხელმისაწვდომია:

<https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2022/203/contents/made>

⁹⁶ The Russia (Sanctions) (EU Exit) (Amendment) (No 5) Regulations 2022 (SI 2022/205), Article 3, ხელმისაწვდომია:

<https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2022/205/contents/made>

⁹⁷ The Russia (Sanctions) (EU Exit) (Amendment) (No 7) Regulations 2022 (SI 2022/395), Article 6, 10, ხელმისაწვდომია:

<https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2022/395/contents/made>

⁹⁸ The Russia (Sanctions) (EU Exit) (Amendment) (No 8) Regulations 2022 (SI 2022/452), Article 4, ხელმისაწვდომია:

<https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2022/452/contents/made>

⁹⁹ The Russia (Sanctions) (EU Exit) (Amendment) (No 12) Regulations 2022 (SI 2022/801), Article 3, 4, ხელმისაწვდომია:

<https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2022/801/contents/made>

¹⁰⁰ The Russia (Sanctions) (EU Exit) (Amendment) (No 14) Regulations 2022 (SI 2022/850), ხელმისაწვდომია: <https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2022/850/contents/made>